

ת"פ 46447/08/17 - א ש נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום בנתניה

ת"פ 46447-08-17 מדינת ישראל נ' ש

בפני כבוד השופט עמית פרייז
נאשם (מבקש)
א ש
ע"י עו"ד רויטל קוצר
נגד
מאשימה (משיבה)
מדינת ישראל ע"י שלוחת תביעות נתניה

החלטה

לפניי בקשה להורות על הפסקת ההליכים בעניינו של הנאשם.

השתלשלות ההליכים

ביום 22/8/17 הוגש כנגד הנאשם כתב אישום המייחס לו עבירות איומים וניסיון לתקיפת בת זוג.

על פי עובדות כתב האישום, ביום 4/7/17, איים הנאשם על אשתו (המתלוננת) שירצח אותה, ייקח לה את הבית ויזרוק אותה לרחוב, וכן שיהרוג אותה בשינה. באותן הנסיבות הנאשם זרק לעבר המתלוננת לחם שפגע בבנם מפני שהמתלוננת הספיקה לזוז.

ביום 8/3/18 הוגשה בעניינו של הנאשם חוות דעת פסיכיאטרית.

מחוות דעת זו עולה כי עד לשנת 2017 ניהל הנאשם אורח חיים נורמטיבי בכל תחומי החיים המשמעותיים. בד בבד, מאז שנת 2017 הנאשם עבר מספר אירועים מוחיים אשר הותירו בו מגבלות קוגניטיביות ומוטוריות. עוד נכתב כי בבדיקה לא נראתה עדות לקיומה של פסיכופתולוגיה פסיכוטית או אפקטיבית מג'ורית, אלא תמונה המתאימה לאבחנה של הפרעת אישיות על רקע פגיעה מוחית אורגנית, בעטיה קיים קושי בוויסות ובשליטה על הדחפים וכן פגיעה בכושר השיפוט.

לסיכום נכתב כי הנאשם אינו סובל ממחלת נפש במובן המשפטי של המילה, אלא מפגיעה מוחית אורגנית, שהינה שוות ערך למחלת נפש מבחינת הפגיעה השיפוטית הקיימת. נקבע כי בשל אותה פגיעה מוחית הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין, כאשר התנהגותו בזמן האירוע מוסברת בדחפים תוקפניים בלתי ניתנים לריסון שנבעו מאותה פגיעה.

עמוד 1

עוד נכתב כי הנאשם אינו זקוק לאשפוז פסיכיאטרי אלא למעורבות גורמי רווחה וכן למענה טיפולי רב מקצועי נרחב.

בדין ביום 15/1/19 עתרה ב"כ הנאשם להורות על הפסקת ההליכים כנגד הנאשם, מכוח סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי. ב"כ המאשימה התנגדו לכך נחרצות. בעקבות זאת התקיים טיעון בעל פה, ולאחר מכן השלמות טיעון בכתב, הכוללות הפניות לפסיקה.

דין עקרוני

סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי קובע כדלקמן:

"קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אך מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו."

סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, הוחלף בסעיף 15 (א') לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א - 1991, כאשר החלפה זו לא לוותה בתיקונו המילולי של נוסח ההפניה שבסעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי. עם זאת, ברע"פ 2111/93 **אבנרי נ' מדינת ישראל** נקבע, באופן שאינו משתמע לשני פנים, כי יש לראות את סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי כמפנה לסעיף החיקוק החדש יותר לעיל. על כן, נביא להלן את נוסחו של הסעיף החדש יותר:

"(א) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי; החליט בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר-תוקף עד תום הבירור, ומשתם או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה - יחליט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול המרפאתי."

בסעיף 1 לחוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991, "חולה" מוגדר כמי שסובל ממחלת נפש.

נוכח האמור עד כה, ברור שבכדי להורות על הפסקת ההליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, לא די בכך שיוכח לבית המשפט כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין, אלא שעל בית המשפט להיווכח שאי כשירות זו נובעת ממחלת נפש, או מליקוי שכלי בהתאם לחוק הסעד לעיל.

נשאלת השאלה העקרונית, האם סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי מאפשר הפסקת הליכים בעניינו של מי שאינו כשיר

לעמוד לדין בשל היותו סובל מפגיעה מוחית אורגנית, למשל בשל אירועים מוחיים (כמו הנאשם שבפניי), או מחלה כדוגמת דמנציה או אלצהיימר, או פגיעה מוחית בשל תאונה או שימוש בחומרים משני תודעה.

לכאורה, משעסקין בפגיעה בכושר השכלי, הרי שחוק הסעד לעיל הוא המסגרת הנכונה. אולם, חוק זה אינו עוסק בכל ליקוי שכלי, אלא בליקוי שכלי **התפתחותי**. הדבר נלמד משמו המלא של חוק זה, וכן מסעיף 1 בו המגדיר אדם הסובל ממגבלות שכלית התפתחותית כ- "**אדם שמחמת חוסר התפתחות או התפתחות לקויה של כשרו השכלי, מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לטיפול**". הנה כי כן, חוק זה עוסק באנשים בעלי ליקוי שכלי אשר נגרם כתוצאה מבעיה התפתחותית, ואינו חל בעניין אנשים בקטגוריה בה עסקין, אשר הכושר השכלי שלהם היה תקין עד אשר אירע המאורע (בענייננו- האירועים המוחיים) שהביא לפגיעה בכושר זה.

אמנם, דווקא בסעיף 19ב(1) לחוק הסעד לעיל, אליו מפנה סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, מדובר על ליקוי בכושר השכלי, אך ללא הסייג שזה יהיה התפתחותי. אולם, מסיפת סעיף 19ב עולה כי לוקה בשכלו העומד לדין פלילי יובא בפני ועדת האבחון, כאשר מתיאורה של ועדה זו בסעיפים 5,6,7 לחוק הסעד לעיל ברור כי זו עוסקת באבחון בעלי ליקוי שכלי התפתחותי דווקא. על כן, נותרה בעינה המסקנה כי חוק הסעד לעיל אינו מהווה את המסגרת המתאימה לבחינת הפסקת הליכים בעניין מי שסובל מפגיעה מוחית אורגנית המביאה לכך שאינו כשיר לעמוד לדין.

במצב דברים זה, יש להיזקק לשאלה האם מי שסובל מפגיעה מוחית אורגנית כאמור יכול להיחשב כחולה נפש לצורך הפסקת הליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי.

לטענת המאשימה יש להשיב על כך בשלילה, כאשר היא מסתמכת לעניין זה על פסק הדין שהוזכר בעניין **אבנרי**. אולם, פסק דין זה לא התייחס לקטגוריית הפגיעה המוחית האורגנית בה עסקין, אלא בחן את השאלה האם ניתן לכלול בגדר מחלת נפש הפרעות נפשיות ברמת חומרה נמוכה יותר מאשר פסיכוזה, ועל שאלה זו השיב בשלילה.

יתר על כן, בע"פ 8653/10 **פלונית נ' מדינת ישראל** נקבע כי: "**עם התרופפות הדיכטומיה בין מחלות וליקויים שנהוג היה לסווג בספרות הפסיכיאטרית כ"מחלות נפש" לבין אחרים שלא ניתן היה לתייגם ככאלה בספרות זו... לבש המבחן הננקט לשם קביעת קיומה של מחלת נפש, אופי פונקציונלי אשר שם את הדגש על מהות התסמינים המופיעים בעטיו של ליקוי ספציפי ולא על הקטגוריה הרפואית שתחתיה הוא חוסה מלכתחילה**".

דברים אלה נאמרו בהקשר של הכשירות הנפשית המהותית, אולם לא רק שאין כל מניעה ליישם בעניין הכשירות הנפשית הדיונית, בה אנו עוסקים כעת, אלא שמכח קל וחומר יש לבצע יישום שכזה. כך, מי שמבקש לחסות באצטלה של הגנת אי השפיות בכדי למלט עצמו מאחריות למעשה פלילי שביצע, נתקל מטבע הדברים בחשדנות של המשפט באשר למניעיו, דבר המביא לגישה מצמצמת בקביעת גבולות אי הכשירות המהותית. לעומת זאת, כאשר בית המשפט מתרשם שנאשם אינו מסוגל להתגונן בפני אישום פלילי אף כאשר לרשותו עומד סיגור, הרי מתעורר חשש של ממש לעיוות דין, דבר המחייב דווקא גישה מרחיבה בקביעת גבולות אי הכשירות הדיונית.

באשר ליישום זה טוב להפנות גם להחלטה מיום 15/3/15 בת"פ 34098-12-14 (שלום ת"א) **מדינת ישראל נ' פלוני**, בדגש על הנימוק הראשון של החלטה זו. על פי נימוק זה, עליית מעמדה של הזכות להליך הוגן במשפט הפלילי בשנים האחרונות (לענייננו- בעיקר בהקשר של זכות ההיוועצות בעורך דין), מצדיקה הגמשה בגבולות הכשירות הנפשית הדיונית לעומת המהותית.

בשים לב לכל האמור, סבורני כי כאשר מסתבר לבית המשפט, על פי חוות דעת פסיכיאטרית, כי נאשם לא כשיר לעמוד לדין בשל בעיה מוחית אורגנית אשר שקולה למחלת נפש במובן המשפטי מבחינת תסמיניה, הרי שניתן לקבוע שהמדובר באופן מהותי במי שהינו חולה נפש לצורך סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991, ובעקבות זאת קם הבסיס להפסקת הליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי.

הכרעה פרטנית

בענייננו, מחוות הדעת הפסיכיאטרית לגבי הנאשם, עולה באופן חד משמעי כי הפגיעה המוחית האורגנית הקיימת אצל הנאשם הינה שוות ערך למחלת נפש מבחינת כשירותו לעמוד לדין. על כן, לפי המבחן הפונקציונלי שתואר, יש לקבוע כי הנאשם הוא בגדר חולה נפש, כך שיש להפסיק את ההליכים נגדו.

עוד יאמר, שאם הייתי מגיע למסקנה כי הנאשם שבפניי כשיר לעמוד לדין, הרי שהיה מקום לשקול בכובד ראש את זיכוי הנאשם בשל קיום הגנת אי הכשירות המהותית. למסקנה זו ניתן להגיע על דרך היישום הישיר של ההגמשה שתוארה בפסיקה ביחס לגבולות אי הכשירות הנפשית המהותית, שהרי כזכור הפגיעה האורגנית של הנאשם היתה רלבנטית גם למועד האירוע בו עסקינן. אולם מעבר לכך, ניתן להגיע למסקנה זו בענייננו נוכח העובדה שהחלופה של הליקוי השכלי בהגנה המהותית שבסעיף 34 לחוק העונשין, אינה מוגבלת לליקוי שכלי התפתחותי דווקא, ועל כן על פניו פגיעה מוחית אורגנית יכולה להיכלל במסגרתה.

עם זאת, בהעדר התייחסות לכך בטיעוני הצדדים, ובשים לב למסקנתי בדבר אי הכשירות הדיונית (כאשר גם אם נלווית לה אי כשירות מהותית, התוצאה דרך כלל תהיה הפסקת הליכים, בהתאם לרע"פ 8601/15 **אשקר נ' מדינת ישראל**), לא אקבע מסמרות בעניין.

סוף דבר, הריני מורה על הפסקת ההליכים בתיק זה מכוח סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי.

בנסיבות חוות הדעת הפסיכיאטרית, אין מקום להוצאת צו טיפול פסיכיאטרי כלשהו לנאשם. עם זאת, יש ליידע את רשויות הרווחה באזור מגורי הנאשם, לכל טיפול שיסברו כנדרש במצבו הבעייתי של הנאשם.

המזכירות תעביר את ההחלטה לבאי כוח צדדים, וכן לרשויות הרווחה בתל מונד.

ניתנה היום, 21/2/19, בלשכה, בהעדר הצדדים.